

TÜRKİYE’DEKİ ÜNİVERSİTELERDE YENİ DÖNEM HALK BİLİMİ ÇALIŞMALARI¹
Arş. Gör. İlke TEPEKÖYLÜ²**Özet**

Türkiye’deki üniversitelerde halk bilimi çalışmaları, Avrupa ve Amerika’daki üniversitelere bakıldığında oldukça geç bir dönemde başlamıştır. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi’nde 1938-1948 yılları arasında Pertev Naili Boratav’ın öncülüğünde çalışmalar yapılmış ve halk edebiyatının yanında halk bilimi konularına da yer verilmiştir. Boratav ve İlhan Başgöz gibi akademisyenler yurtdışındaki üniversitelerde Türk halk bilimine ilişkin araştırma ve incelemeler yapmışlar ve ülkeye döndüklerinde alana büyük katkı sağlamışlardır. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde 1993 yılında bağımsız bir Halk Bilimi bölümü kurulmuştur. 1980’li yılların başından günümüze uzanan dönem, halk biliminin inceleme alanlarından birini oluşturan halk edebiyatının üniversite içinde kurumlaşması bakımından önemlidir. Üniversitelerde çeşitli kadrolara atanan genç araştırmacıların ve bu alanda lisansüstü çalışma yapanların sayısının artmasıyla birlikte, halk bilimi alanındaki eser sayısında da gözle görülür bir artış sağlanmıştır. Bu artıştaki en önemli etkenlerden biri; uluslararası üne sahip halkbilimci, etnolog ve antropologların eserlerinden yapılan çeviri çalışmalarıdır. Bu temel alan çevirilerinde 1989 yılından bu yana yayımlanan Millî Folklor dergisinin Umay Günay danışmanlığında yürüttüğü “çeviri projesi”nin önemli bir rolü bulunmaktadır. Bu sayede Boratav’ın 1939 yılında Arnold Van Gennep’in “Le Folklore” unu çevirmesiyle başlayan ve zaman zaman ara verilen çeviri çalışmaları aktif hale getirilmiştir. Sonraki süreçte Hacettepe, Gazi ve Cumhuriyet Üniversitelerinde bağımsız Türk Halk Bilimi bölümleri kurulmuş ve eğitim-öğretimin yanı sıra yerel, ulusal ve uluslararası projeler ve etkinlikler düzenlenmeye başlanmış böylece yayımlanan eser sayısı çeşitlilik kazanmıştır. Bu çalışmada yeni dönem eğitim ve kültür politikalarında halk bilimi öğretiminin ve uygulamalarının üniversitelerdeki yansımaları ele alınacaktır. Üniversite merkezli folklor çalışmalarının kültür aktarımındaki rolünün önemi ve gerekliliği vurgulanmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Halk bilimi, kültür, üniversiteler.

NEW ERA IN FOLKLORE STUDIES OF UNIVERSITIES IN TURKEY**Abstract**

Folklore studies at universities in Turkey, began quite late in a period when we look at universities in Europe and America. Pertev Naili Boratav was the leadership of folklore studies at Ankara University Language and History-Geography Faculty between the years 1938-1948. Boratav and İlhan Başgöz have done research and studies related to Turkish folklore and have contributed greatly to the field when they return to the country. Faculty of Language, History and Folklore has established an independent department in 1993. Extending the period at the beginning of the 1980s to the present, the forms of folk literature, folklore one of the study area is important for an institution within the university. Young investigators assigned to various staff within the University with the increase in the number those who graduate studies in this field. Visible in the number of people work in the field of science has provided a boost. One of the most important factor in this increase; internationally renowned folklorist, translation studies are the works of ethnologists and anthropologists. This is based on the 1989 Millî Folklor magazine published in translation carried out in consultation with the Umay Günay since has an important role in the translation project. Thus Boratav Arnold Van Gennep in 1939's "La Folklore" translation beginning with flour and turn the intermittent operation has been activated. Next process Hacettepe, Gazi and Cumhuriyet University in an independent set of Turkish Folklore departments and education, as well as local, national, and began to be organized international projects and events, and has earned the published work number of diversity. In this study, a new era of education and culture, education and science in public policy implications of their application will be dealt with in college. The importance of the role of the transfer of university-based culture and folklore studies will need to be implied.

Keywords: Folklore, culture, universities.

Özgün Araştırma / Original Article

¹Bu makale, 2. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi – İnsan ve Toplum Bilimleri (IBAD-2017), 20-23 Nisan 2017 İstanbul Kongresinde bildiri olarak sunulmuştur..

² Sorumlu yazar/Corresponding Author, Kocaeli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Türkiye, ilktepekoylu@gmail.com

GİRİŞ

Türkiye'deki üniversitelerde halk bilimi çalışmaları, Avrupa ve Amerika'daki üniversitelere bakıldığında oldukça geç bir dönemde başlamıştır. İstanbul Üniversitesi'nde M. Fuad Köprülü ve daha sonraları öğrencisi Mehmet Kaplan tarafından halk edebiyatı ağırlıklı birtakım araştırmalar yapılmış ve Türk Dili ve Edebiyatı derslerine entegre bir biçimde dersler verilmiştir. Fakat akademik ve bilimsel olarak yeni dönem diye tabir edilebilecek; yöntem ve içerik olarak Avrupa ve Amerika'dakilere benzer halk bilimi çalışmaları, Ankara DTCF'de Pertev Naili Boratav ile yeni bir ivme kazanmıştır.

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi'nde 1938-1948 yılları arasında Pertev Naili Boratav'ın öncülüğünde yapılan çalışmalarda halk edebiyatının yanında halk bilimi konularına da yer verilmiştir (Örnek, 1996: 35). Boratav ve İlhan Başgöz gibi akademisyenler yurtdışındaki üniversitelerde eğitim almışlar ve Türk halk bilimine ilişkin araştırmalar-incelemeler yapmışlardır. Tüm bunların neticesinde de Türkiye'ye döndüklerinde alana büyük katkılar sağlamışlardır (Cingöz, 1996: 163).

Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nde 1993 yılında bağımsız bir halk bilimi bölümü kurulmuştur. 1980'li yılların başından günümüze uzanan dönem, halk biliminin inceleme alanlarından birini oluşturan halk edebiyatının üniversite içinde kurumlaşması bakımından önemlidir. Üniversitelerde çeşitli kadrolara atanan genç araştırmacıların ve bu alanda lisansüstü çalışma yapanların sayısının artmasıyla birlikte, halk bilimi alanındaki eser sayısında da gözle görülür bir artış sağlanmıştır (Oğuz, 2008: 37). Bu artıştaki en önemli etkenlerden biri; uluslararası bir üne sahip halkbilimci, etnolog ve antropologların eserlerinden yapılan çeviri çalışmalarıdır. Bu temel alan çevirilerinde 1989 yılından bu yana yayımlanan Millî Folklor dergisinin Umay Günay danışmanlığında yürüttüğü “çeviri projesi”nin önemli bir rolü bulunmaktadır. Bu sayede Boratav'ın 1939 yılında Arnold Van Gennep'in “ Le Folklore” isimli eserin çevirmesiyle başlayan ve zaman zaman ara verilen çeviri çalışmaları aktif hale getirilmiştir (Oğuz, 2007: 37). Sonraki süreçte Hacettepe, Gazi ve Cumhuriyet Üniversitelerinde bağımsız Türk Halk Bilimi bölümleri kurulmuş ve eğitim-öğretimin yanı sıra yerel, ulusal ve uluslararası projeler, etkinlikler düzenlenmeye başlanmış ve yayımlanan eser sayısı çeşitlilik kazanmıştır. Bu çalışmada Türkiye'deki üniversitelerde Türk halk biliminin eğitim, öğretim ve uygulamaları genel bir bakış açısıyla ele alınacaktır.

Türk Halk Biliminin Yeni Dönemi

Türk halk biliminin yeni dönem çalışmalarının tabiri caizse “babası” olarak kabul edilebilecek isim kuşkusuz ki Prof. Dr. Pertev Naili Boratav'dır. Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde 1938 yılında “Folklor ve Halk Edebiyatı” adlı müstakil bir folklor dersini açar ve zamanla bunu diğerleri takip eder ve burada bir Türk Halk Bilimi arşivi kurulur (Çobanoğlu, 2002:47). Boratav'a göre, “Folkloru amatörleri olmaktan çıkarmak, ilmi bir faaliyet sahası olarak kabul edip çalışmalarını ona göre teşkilatlandırmak, bizim memleketimiz gibi çok zengin folklor hazinelerine sahip fakat aynı zamanda folklorik mahsullerin, belki başka memleketlerden daha büyük bir süratle kaybolmasını icap ettiren şartlar içinde yaşayan bir memleket için artık bir zaruret halini almıştır” (Boratav, 2011:21).

Türkiye'de Türk halk bilimi çalışmaları için 1980 sonrası yeni bir dönem başlar. Prof. Dr. Dursun Yıldırım'ın Yükseköğretim Kurulu'na sunduğu “Folklor Hakkında Genel Bilgiler ve Folklor Bölümünün Üniversitelerimizde Kurulmasına İlişkin Düşünceler” başlığını taşıyan raporun ve Devlet Planlama Teşkilatı ile 1. Millî Kültür Şura'sında başlattığı tartışmaların nihai değerlendirmesinde, Yükseköğretim Kurulu üniversitelerimizin bünyesinde lisans diplomasına yönelik müstakil programları bulunan Halk Bilimi (Folklor) anabilim dalı açılmasına karar vermiştir (Çobanoğlu, 2002: 49).

Türk Halk Biliminin Akademik Kadroları

Atatürk Üniversitesi'nde Prof. Dr. Mehmet Kaplan'ın yetiştirdiği Prof. Dr. Muhan Bali, Prof. Dr. Umay Günay, Prof. Dr. Saim Sakaoğlu, Prof. Dr. Bilge Seyidoğlu, Prof. Dr. Fikret Türkmen; Hacettepe Üniversitesi'nde Şükrü Elçin'in yetiştirdiği Prof. Dr. Dursun Yıldırım üçüncü kuşak akademik Türk halk

bilimciler olarak halk bilimi çalışmalarını akademide yeniden organize ettiler. Bunların yanı sıra ihtisasını yurtdışında yapan akademisyenler; Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek, Prof. Dr. Orhan Acıpayamalı, Prof. Dr. Nermin Erdentuğ, Prof. Dr. Metin And, Prof. Dr. Özdemir Nutku, Prof. Dr. Hasan Özdemir ve Prof. Dr. Nevzat Gözaydın Türk halk biliminin başta DTCF olmak üzere özellikle etnoloji, tiyatro, türkoloji ve sosyal antropoloji bölümleri bünyesinden akademik hayata geçişi sürecinde önemli katkılar sağlamışlardır. Günümüzde, Hacettepe başta olmak üzere; Ankara, Gazi, Atatürk, Ege, Selçuk, Fırat, Marmara, Balıkesir, Çanakkale, Dokuz Eylül, Cumhuriyet, Çukurova, Boğaziçi, Uludağ, Gaziantep, Dicle, Kırıkkale, Kocatepe, Anadolu, Osmangazi, Karadeniz Teknik, Ortadoğu, İstanbul gibi belli başlı üniversitelerde son derece aktif bir şekilde halk bilimi çalışmaları yürütülmektedir.

Hacettepe Üniversitesi Türk Halk Bilimi Anabilim Dalı

Hacettepe Üniversitesi'nde Türk Halk Bilimi lisans derslerinde klasik zorunlu derslerin yanında; Türk Halk Tiyatrosu, Türk Halk Dansları, Türk Halk Müziği gibi zorunlu dersler de okutulmaktadır. Beden Folkloru: Davranışın Etnografyası, Karşılaştırmalı Kültür Bilimi Araştırmaları, Geleneksel Kültür ve Medya, Türk Kadın Kültürü ve Folkloru, Türk Çocuk Kültürü, Kültür Değişimleri, Çocuk Oyunları ve Oyuncakları, Halk hayatı ve Kurum Kültürü Araştırması, Türk Spor ve Oyun Kültürü, Türk Mizah Kültürü, Türk Eğlence Kültürü, Türk Sineması ve Halk Kültürü, Kültürel Semboller ve Sistemler, Türk Aile Kültürü ve Folkloru, Halk Felsefesi ve Gündelik Yaşam, Görsel Halk Bilimi ve Etnografik Film, Kültür Turizmi ve Müzecilik, Kültür Ekonomisi ve Yönetimi, Tanıtım, Halkla İlişkiler, Reklam ve Kültür, Avrupa Birliği Türkiye İlişkileri ve Kültür Araştırmaları.

Anabilim dalı başkanı Prof. Dr. Özkul Çobanoğlu Indiana Üniversitesi Folklor Enstitüsü master programından Prof. Dr. İlhan Başgöz ve Prof. Dr. Henry Glassie danışmanlığında hazırladığı teziyle mezun olmuştur. Çobanoğlu'nun buradaki eğitimi, Türkiye'deki halk bilimi çalışmalarına büyük katkısı olan "Halk Bilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş" kitabının hazırlanmasında etkili olmuştur. (http://www.halkbilimi.hacettepe.edu.tr/personel/ozkul_cobanoglu.html)

Gazi Üniversitesi Türk Halk Bilimi Bölümü

Gazi Üniversitesi bünyesinde 2004 yılında kurulan bölüm, Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinde Halk bilimi anabilim dalı olarak faaliyet gösterenlerden ayrılarak kendi öğrencisini yetiştiren, Türk Halk Bilimi diplomasını veren müstakil bir bölüm olma özelliğini taşımaktadır.

Bölümün klasik çalışma alanları net bir biçimde şu başlıklar altında toplanabilir:

- a) Halk edebiyatı,
- b) Halk müziği ve oyunları,
- c) Gelenek, görenek ve inançlar,
- ç) El sanatları,
- d) Halk bilgisi.

Gazi Üniversitesi ve SOKÜM (Somut Olmayan Kültürel Miras)

Türkiye'nin 2006 yılında taraf olduğu Birleşmiş Milletler Eğitim ve Kültür Örgütü'nün (UNESCO) 2003'te kabul ettiği *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi* ile ülkedeki çalışmalar yeni bir ivme kazanmıştır. Buna paralel olarak Gazi Üniversitesi'ndeki akademik çalışmalar da hızlanmış ve yepyeni bir perspektifle bilim dünyasına kazanımlar sağlanmıştır. Prof. Dr. M. Öcal Oğuz başkanlığında yürütülen çalışmalarda SOKÜM sözleşmesi referans alınarak araştırılan ana başlıklar şöyledir:

- a) Dilin bir araç olarak kullanıldığı sözel anlatımlar,
- b) Geleneksel gösteri sanatları,
- c) Toplumsal uygulamalar, festivaller ve ritüeller
- ç) Doğa ve evrenle ilgili uygulamalar
- d) El sanatları geleneği (Oğuz, 2009: 22).

Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi

Bölüm çalışmalarının en önemlilerinden biri üniversite bünyesinde açılan Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi'dir. 2005 yılında ziyarete açılan müzede kültürel mirasın yok olmaya ve unutulmaya yüz tutmuş birçok ögesi sergilenmekte ve gelen ziyaretçilere rehber eşliğinde tanıtımı yapılmaktadır. 3000'i aşkın obje ve arşiv belgesi araştırmacıların ve diğer ziyaretçilerin ilgisine sunulmaktadır. Özellikle ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin toplu olarak okulları vasıtasıyla ziyaret ettikleri müzede somut olmayan kültürlerine dair bilgiler edinmektedir. Böylece mirasın geleceğe aktarımını sağlayacak olan nesilde "koruma" ile ilgili bir bilinç oluşturulmaktadır.

THBMER (Türk Halk Bilimi Araştırma ve Uygulama Merkezi)

THBMER (Türk Halk Bilimi Araştırma ve Uygulama Merkezi) 2003 yılında kurulmuş bir merkez olup, Türk halk kültürünün araştırılması, derlenmesi, tanıtılması ve gelecek kuşaklara aktarılacak sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla kurulmuştur. Bu amaçlarla hem ulusal, hem de uluslararası bir misyon üstlenmektedir. Merkez, 4 tanesi uluslararası olmak üzere 6 sempozyum, 2004 yılından bu yana Türkiye'nin yaşayan kültür mirasının derlenip bilimsel yayına dönüştürülmesinden oluşan 18 kitap yayını yapmıştır.

Kitaplar

- " Türkiye'de 2004 Yılında Yaşayan Geleneksel Çocuk Oyunları "
- " Türkiye'de 2004 Yılında Yaşayan Geleneksel Meslekler "
- " Türkiye'de 2005 Yılında Yaşayan Geleneksel Kutlamalar "
- " Kentler ve İmgesel Yemekler 1 "
- " Kentler ve İmgesel Yemekler 2 "
- " Kentler ve İmgeler "
- " Türkiye'de Halk Bilimi Müzeciliği ve Sorunları "
- " Türkiye'de 2003 Yılında Yaşayan Geleneksel Mimari "
- " Türkiye'de 2005 Yılında Yaşayan Taş Kesilme Hikayeleri "
- " Türkiye'de 2010 Yılında Yaşayan Ramazan ve Kurban Bayramı Geleneksel Kutlamaları "
- " Somut Olmayan Kültürel Mirasın Müzelenmesi Sempozyum Bildirileri "
- " Türkiye'de 2004 Yılında Yaşayan Halk İnanışları: Nesnelere ve Uygulamalar "
- " K.K.T.C.'DE 2008 Yılında İmgesel Yemekler "
- " Yaşayan Aşık Sanatı Uluslar arası Sempozyum Bildirileri "
- " Mitten Meddaha Türk Halk Anlatıları Uluslararası Sempozyum Bildirileri "
- Somut Olmayan Kültürel Miras Yaşayan Karagöz Uluslararası Sempozyum Bildirileri "
- " 1960'lardan Günümüze Türk Sinemasının Geleneksel Çocuk Oyunları "

Etkinlikler

- 24 Şubat 2012 Açık hava Müzeleri Sergisi
- 30 Mart 2012 Nevruz Çalışmaları Uluslar arası Semineri
- 16- 20 Nisan 2012 Keçe Sergisi
- 5 Mart 2009 Gölge Tiyatrosu Konulu Slayt Sunumu ve Karagöz Gösterisi
- 22-23 Mayıs 2008 Dünya Halk Müzeleri Slayt Gösterisi
- 9 Mayıs 2008 Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi SOKÜM Müzesi Sergisi
- 29-30 Kasım 2007 Somut Olmayan Kültürel Miras: Yaşayan Aşık Sanatı Sempozyumu

- 22-28 Mayıs 2007 19. yy. Türk Halk Kültürü Fotoğraf Sergisi
- 19 Nisan-19 Mayıs 2007 Somut Olmayan Kültürel Miras: Deyimler ve Öyküleri Sergisi
- 26-31 Mart 2007 Uygulamalı Halk Bilimi: Folklorik Yapma Bebek Sergisi
- 27-29 Nisan 2006 Somut Olmayan Kültürel Miras: Yaşayan Karagöz Sempozyumu
- 25-27 Kasım 2004 Mitten Meddaha Türk Halk Anlatıları Uluslararası Sempozyumu
- 04-06 Mart 2004 Somut Olmayan Kültürel Mirasın Müzelenmesi Sempozyumu
- 12-13 Aralık 2002 Türkiye'de Halkbilim Müzeciliği ve Sorunları Sempozyumu
(http://turk_halk_bilimi.gazi.edu.tr/posts/view/title/neden-turk-halkbilimi-bolumu%3F-110647?siteUri=turk_halk_bilimi)

Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi Halk Bilimi Bölümü

DTCF'de 1939'da Pertev Naili Boratav tarafından halk edebiyatı kürsüsü kurulur ve halk bilimi çalışmalarına hız verilir. Boratav, alan araştırmalarını ve derleme çalışmalarını uluslararası terminolojiyi kullanarak yapar. Öğrencilerinden oluşturduğu ekiplerle Anadolu'da derleme gezilerine çıkar ve böylece bugün elde edilmesi mümkün olmayan birçok halk edebiyatı materyalini derler, arşivler ve yayımlar. Boratav, M. Fuad Köprülü'nün öğrencisidir ve daha sonra asistanı olmuştur fakat sonra bu görevinden ayrılmıştır. Boratav'ı, Köprülü ile çalışan diğer adaylardan ayıran temel farkın, onun folklorun "ulusalcı" yorumlarından zaman içinde ayrılarak "uluslararası" bir yaklaşımı benimsemesi gösterilebilir (Oğuz vd., 2002: 29). Boratav, siyasi gerekçelerle DTCF'den uzaklaştırılmasından sonra çalışmalarına yurtdışında devam eder ve kürsü kapanır. Bu Türkiye'deki halk bilimi çalışmalarının 32 yıl sekteye uğraması anlamına gelecektir. Boratav'ın ardından Sedat Veyis Örnek ile tekrar atağa geçen ve bir çok önemli çalışmalar yapan bir halk bilimi kürsüsünden söz etmek mümkündür. Daha sonra Gürbüz Erginer ve günümüze gelindiğinde Muhtar Kutlu'nun başkanlığında halk bilimi çalışmaları yürütülmektedir.

Günümüzde DTCF Halk Bilimi bölümü başkanı olan Prof. Dr. Muhtar Kutlu'nun yeni dönem halk bilimi çalışmalarının içeriği ile ilgili şu ifadeleri önemlidir:

"Halkbilim, doğumdan ölüme kadar insanların yaşantısında yer alan maddi ve manevi bütün kültür öğelerini bilimsel olarak derleyen, araştıran, değerlendiren ve bunların sistematik bir açıklamasını yaparak insanlığın kültür tarihini ve özellikle halk kültürünün genel gelişme kurallarını inceleyen, kültürler arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları belirleyip ortaya koyan, gerektiğinde de bu bilimsel sonuçların halkın yararına olacak biçimde düzenleyip halka aktaran ve hatta birtakım uygulamalarda bulunan bir bilim dalıdır. "

Cumhuriyet Üniversitesi Türk Halk Bilimi Bölümü

Sivas'taki Cumhuriyet Üniversitesi, Türkiye'de Türk Dili ve Edebiyatı Bölümlerinden ayrı olarak kurulan Türk Halk Bilimi Bölümü'nün yer aldığı 3. üniversitedir. Bölüm başkanlığını Prof. Dr. Şeref Boyraz yapmaktadır ve bünyesinde Yrd. Doç. Dr. Doğan Kaya gibi halk edebiyatı ve halk bilimi çalışmalarıyla tanınan birçok değerli hoca bulundurmaktadır. Bölümün tanıtımında şu ifadeler kullanılmıştır:

"Bilimsel temelleri 19.yüzyılın başlarında atılan halk bilimi, doğumdan ölüme kadar insanların yaşantısında yer alan maddi ve manevi bütün kültür öğelerini bilimsel olarak derleyen, araştıran, değerlendiren ve bunların sistematik bir açıklamasını yaparak insanlığın kültür tarihini ve özellikle halk kültürünün genel gelişme kurallarını inceleyen, kültürler arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları belirleyip ortaya koyan, gerektiğinde de bu bilimsel sonuçları halkın yararına olacak biçimde düzenleyip halka aktaran ve hatta birtakım uygulamalarda bulunan bir bilim dalıdır.

Bu bağlamda halk bilimi, bir ülkede yaşayan halkın olduğu kadar çeşitli sosyal grupların ortaya koyduğu gelenekleri, inançları, töreleri, müziği, oyunları, anonim veya bireysel sözlü geleneklerden kaynaklanan edebî ürünleri, el sanatlarını, halk hekimliğini, mimariyi ve müzeciliği incelediği gibi bunlarla bağlantılı olarak o topluluğun dinsel, siyasal, sosyolojik ve psikolojik tutum ve davranış biçimlerini araştırarak yazılı ve sözlü kaynaklardan derlenip toplanan bütün malzemeyi kitaplıklar,

arşivler ve müzelerde düzenli bir biçimde sınıflandırarak kamuoyunun hizmetine sunar.” (<http://edebiyat.cumhuriyet.edu.tr/bolum.php?bolumkodu=311900179&b=1>)

Türkiye'deki Türk halk bilimi çalışmaları üniversitelerdeki akademik faaliyetler dışında; öğrenci kulüpleri, dernekleri ve toplulukları gibi birçok başka oluşum içerisinde faaliyet göstermektedir. Bu topluluklardan en faal ve eski olanlarından biri Orta Doğu Teknik Üniversitesi bünyesinde çalışmalarını yürüten Türk Halk Bilimi Topluluğu'dur.

Ortadoğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Türk Halk Bilimi Topluluğu (THBT)

Kasım 1961'de ODTÜ'nün ilk topluluklarından biri olarak kurulmuştur. Öncelikli amacı halk kültürü öğelerinin çağdaş ve bilimsel yöntemlerle çözümlenmesi ve yorumlanmasıdır. Ayrıca bu çalışmalarla elde edilen bulguların çeşitli etkinliklerle yakın çevreye ve halk bilimi camiasına iletilmesine çalışılır. Kurulduğu günden bu yana çalışmalarını aralıksız sürdüren topluluk, halk oyunları, halk müziği, halk tiyatrosu ve yöre araştırmalarını kapsayan dört ana kolda etkinlik göstermektedir. Halk oyunlarını asıllarına uygun öğrenme ve öğretme; orta oyunu ve köy seyirlikleri araştırma ve sergileme; halk müziği çalgıları eğitimi, notalama, derleme ve arşivleme çalışmaları; halk kültürünü alanda araştırma; halk bilimi seminer, panel ve sempozyumları yapılan etkinlikler arasındadır.

Türk Halk Bilimi Dergisi

Yayın hayatına 15 Ekim 1973 tarihinde başlayan Halk Bilimi dergisi, topluluk üyelerinin hazırlamış olduğu kültürel bir dergidir. Yayın hayatına 12 Eylül darbesi nedeniyle ODTÜ içerisinde yer alan diğer topluluklarla beraber THBT'nin de kapatılmasıyla ara veren halk bilimi dergisi, 1996 yılında tekrar yayın hayatına başlamıştır. Son olarak yirmi birinci sayısı çıkmıştır. (Darbe öncesi 52 sayı çıkmıştır.) Dergide bugüne kadar birçok alan araştırması, deneme, halk bilimi üzerine yapılan çalışmalar makaleler yayımlanmıştır. Topluluk üyelerince hazırlanan dergide temel amaç çeşitli konularda yapılan çalışmaların kalıcı olmasının sağlanmasıdır. (<http://www.thbt.org/>)

SONUÇ

Türkiye'de halk bilimi (folklor) çalışmalarının tarihi Tanzimat'ın ilanı (1839) ile başlamaktadır. Ziya Paşa, İbrahim Şinasi, Namık Kemal gibi şahsiyetler bu çalışmaların öncülleri olarak kabul edilmektedirler. II. Meşrutiyet'in İlanı (1908) ile başlayan süreçte Ziya Gökalp ile halk bilimi çalışmaları yeni bir sürece girmiştir.

Türk edebiyatının önemli isimlerinden M. Fuad Köprülü ile İstanbul Üniversitesi bünyesinde Türkiyat Enstitüsü'nde halk edebiyatı çalışmalarına yer verilmiştir. Yeni dönem müstakil Türk halk bilimi çalışmalarının başlangıcı Pertev Naili Boratav ile birlikte DTCF'de yapılmıştır. Mehmet Kaplan ile İstanbul Üniversitesi'nde ve daha sonra kurucusu olduğu Atatürk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde Türk halk bilimi çalışmaları yapılmıştır.

DTCF, Hacettepe, Gazi, Cumhuriyet gibi üniversiteler Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden bağımsız bir bölüm olarak kendi öğrencilerini mezun etmektedirler. Bu bölümler Türkiye'de yaşayan halkın olduğu kadar çeşitli sosyal grupların ortaya koyduğu gelenekleri, inançları, töreleri, müziği, oyunları, anonim veya bireysel sözlü geleneklerden kaynaklanan edebî ürünleri, el sanatlarını, halk hekimliğini, mimariyi ve müzeciliği incelediği gibi bunlarla bağlantılı olarak o topluluğun dinsel, siyasal, sosyolojik ve psikolojik tutum ve davranış biçimlerini araştırarak yazılı ve sözlü kaynaklardan derlenip toplanan bütün malzemeyi kitaplıklar, arşivler ve müzelerde düzenli bir biçimde sınıflandırarak kamuoyunun hizmetine sunar.

Türk halk bilimi sadece Türkiye'de yaşayan insanların kültürel yapısını ortaya koymakla kalmaz; aynı zamanda Orta Asya, Kafkaslar, Balkanlar ve diğer bölgelerdeki Türk kökenli toplulukların araştırılmasına da ağırlık verir. Ayrıca komşu halk kültürlerinin gözden geçirilip çeşitli benzerlikler ve farklılıkların belirlenmesiyle tarih içinde ve günümüzde kültürler arası iletişim ve etkileşim sorunlarının aydınlığa çıkarılmasına yardımcı olur. Üniversitelerdeki bilimsel ve akademik faaliyetler dışında mevcut

bulunan Türk halk bilimi toplulukları ve bu toplulukların yürüttüğü faaliyetler, Türk folklorunun ve kültürünün canlı tutularak daha geniş kitlelere yayılmasında ve nesilden nesile aktarılmasında büyük bir önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

BORATAV, Pertev Naili (2011), *Halk Edebiyatı Dersleri*, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

CİNGÖZ, Meltem- Çağlayan, Handan (1996), *Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Folklor Araştırmacıları ve 1994 Yılı Faaliyetleri*, Kültür Bakanlığı HAGEM Yayınları, Ankara.

ÇOBANOĞLU, Özkul (2002), *Halk Bilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş*, Akçağ Yayınları, Ankara.

OĞUZ, Öcal (2008), *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Geleneksel Yayıncılık, Ankara.

OĞUZ, Öcal (2009), *Somut Olmayan Kültürel Miras Nedir?*, Geleneksel Yayıncılık, Ankara.

ÖRNEK, Sedat Veyis (1995), *Türk Halk Bilimi*, Kültür Bakanlığı HAGEM Yayınları, 2. Basım, Ankara.

(http://www.halkbilimi.hacettepe.edu.tr/personel/ozkul_cobanoglu.html)

(http://turk_halk_bilimi.gazi.edu.tr/posts/view/title/neden-turk-halkbilimi-bolumu%3F-110647?siteUri=turk_halk_bilimi)

(<http://edebiyat.cumhuriyet.edu.tr/bolum.php?bolumkodu=311900179&b=1>)

(<http://www.thbt.org/>).